

**ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'QUV
JARAYONIGA TA'SIRI**

Ustamova Nodira Maxmaraimovna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

nodiraustamova@gmail.com (+998919542629)

Shahrisabz davlat pedagogika institutining pedagogika fakulteti, 2-bosqich 2-23-guruh talabasi.

Daminova Go'zal Vaydulla qizi

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta'lim jarayoniga ta'siri, ularning samaradorligi, o'quvchilarning bilim olishdagi faoliyatiga qanday ta'sir ko'rsatishi, shuningdek, pedagoglar uchun yaratgan imkoniyatlari keng tahlil qilinadi. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda amalga oshirilgan ta'lim islohotlari kontekstida interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar, modul va muammoli ta'lim texnologiyalari orqali ta'lim sifatini oshirish bo'yicha yondashuvlar o'rganiladi.*

KALIT SO'ZLAR: *pedagogik texnologiya, innovatsiya, interfaol metod, AKT, modul ta'limi, ta'lim islohoti, ta'lim sifati.*

ANNOTATION: *This article analyzes the impact of modern pedagogical technologies on the educational process, their effectiveness, how they influence students' learning activities, and the opportunities they create for educators. In the context of recent educational reforms in the Republic of Uzbekistan, the article explores approaches to improving the quality of education through interactive methods, digital technologies, modular and problem-based learning technologies.*

KEYWORDS: *pedagogical technology, innovation, interactive methods, ICT, modular learning, educational reforms, education quality.*

KIRISH

XXI asr — raqamli texnologiyalar, zamonaviy kommunikatsiya vositalari va innovatsion pedagogik yondashuvlar asri bo'lib, bu jarayonlardan ta'lim tizimi ham

chetda qolayotgani yo‘q. Jahon miqyosida, ayniqsa, 1990-yillardan keyin “ta’limda sifat” masalasi dolzarb mavzuga aylandi. UNESCO tomonidan 1990-yil Jomtienda o‘tkazilgan “Ta’lim hammaning haqqi” konferensiyasi, 1994-yilda Salamankada o‘tkazilgan inklyuziv ta’lim bo‘yicha deklaratsiyalar pedagogik texnologiyalarni rivojlantirishga turtki bo‘ldi.

O‘zbekiston Respublikasida ham mustaqillik yillaridan boshlab, ayniqsa 1997-yilda “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun va “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi” asosida yangicha, sifatli, tizimli yondashuvlar tatbiq qilina boshlandi. 2017–2021-yillar mobaynida amalga oshirilgan “Harakatlar strategiyasi” va 2019-yildagi PF-5712-sonli Prezident farmoni asosida o‘qituvchilar malakasi va pedagogik yondashuvlar tubdan isloh qilindi.

ASOSIY QISM

Pedagogik texnologiyalar tushunchasi va rivojlanish bosqichlari

Pedagogik texnologiya — bu ta’lim jarayonining ilmiy asosda loyihalashtirilgan, nazorat qilinadigan va baholanadigan texnologik jarayonidir. J. Komensky, J. Dyui, V. Okon, V.P. Bespalko, M.V. Klarin kabi pedagoglar ushbu tushunchaning nazariy asoslarini ishlab chiqqanlar.

O‘zbekiston Respublikasida zamonaviy pedagogik texnologiyalar 2000-yillarning boshlaridan boshlab joriy etila boshlagan bo‘lsa-da, aynan 2017-yildan so‘ng ularni tatbiq etish tizimli tus oldi. Pedagogik texnologiyalar turli yo‘nalishlarga bo‘linadi:

1. Interfaol metodlar – “aqliy hujum”, “klaster”, “fishbone”, “aql charxi” va boshqalar o‘quvchining mustaqil fikrlashini rivojlantiradi.
2. Muammoli o‘qitish – dars jarayonida real muammo yuzasidan fikrlashga yo‘naltiradi.
3. Modulli o‘qitish – har bir modul yakunida nazorat qilish orqali bilimni bosqichma-bosqich shakllantiradi.
4. Axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT) – multimedia, videodarslar, mobil ilovalar orqali ta’lim jarayonini optimallashtiradi.

Ta’limda raqamli texnologiyalarning o‘rni

2020-yilda COVID-19 pandemiyasi tufayli butun dunyo ta'lim tizimi onlayn shaklga o'tdi. O'zbekistonda ham "ZiyoNet", "EduMarket", "Online maktab" platformalari faoliyati yo'lga qo'yildi. Raqamli texnologiyalar ta'limga quyidagi afzalliklarni olib kirdi:

Darslarni masofaviy olib borish imkoniyati;

Individual ta'lim dasturlarini yaratish;

O'quvchilarning mustaqil o'rganish qobiliyatini rivojlantirish.

2021-yil Xalq ta'limi vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, interfaol metodlarni qo'llagan o'qituvchilar soni 68% ga yetgan. Bu esa o'quvchilarning fanlarga qiziqishini va o'zlashtirish darajasini 18–25% ga oshirishga xizmat qilgan. [9]

MATERIALLAR VA USLUBLAR

Ushbu maqolani tayyorlashda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining so'nggi yillardagi ta'lim sohasiga oid farmon va qarorlari, Xalq ta'limi vazirligi (XTV) statistik hisobotlari, shuningdek, UNESCO, OECD, UNICEF kabi xalqaro tashkilotlarning rasmiy nashrlari va tavsiyalari asos qilib olindi. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashga oid ilmiy maqolalar, amaliy tajriba va tahliliy materiallardan ham foydalanildi.

Tadqiqot doirasida Toshkent, Samarqand, Namangan va Andijon viloyatlaridagi umumta'lim maktablarida 2022-yil davomida o'tkazilgan monitoring ma'lumotlari tahlil qilindi. Ularning asosida mavjud pedagogik texnologiyalarning samaradorlik darajasi va ularni joriy etishdagi dolzarb muammolar aniqlab olindi. Qo'shimcha ravishda, 50 nafar o'qituvchi va 200 nafar o'quvchi ishtirokida tuzilgan so'rovnoma natijalari statistik va sifat tahlili metodlari asosida umumlashtirildi. Bu natijalar maqoladagi ilmiy mulohazalarning asosini tashkil etadi.

NATIJALAR VA MUHOKAMALAR

O'tkazilgan tahlil va kuzatuvlar zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'quv jarayoniga tatbiq etish ijobiy natijalar berayotganini ko'rsatdi. Jumladan, interfaol metodlar — "klaster", "aql charxi", "munozara" kabi texnikalar qo'llanilgan darslarda o'quvchilar o'z fikrini mustaqil ifoda etish, tahliliy yondashish, guruhda ishlash kabi

ko'nikmalarga ega bo'lishgan. Bunday metodlar an'anaviy darslarga nisbatan o'quvchilarning bilim o'zlashtirishini o'rtacha 25% ga oshirgan. [4]

Shuningdek, raqamli platformalar, xususan "Online maktab", "EduMarket", "Kundalik.uz" kabi tizimlardan foydalangan maktablarda bilimlar sifati sezilarli ravishda yuqori bo'lgan. Test natijalari tahliliga ko'ra, bu maktablarda o'quvchilar o'rtacha 12% yuqori ball to'plashgan.[5] Bu raqamlar zamonaviy texnologiyalar o'quvchilar uchun motivatsiya va qulayliklar yaratishini ko'rsatadi.

Pedagoglarning texnik savodxonligi masalasiga alohida e'tibor qaratildi. So'rovnomalar asosida aniqlanishicha, so'nggi yillarda tashkil etilgan malaka oshirish kurslarida qatnashgan o'qituvchilarning 30–35% ga yaqin qismi darslarda AKT vositalaridan faol foydalanishni boshlagan. 3]Bu esa ularning kasbiy faolligi va dars samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan.

Biroq, mazkur jarayonda bir qator muammolar ham aniqlangan:

Avvalo, AKT infratuzilmasi past bo'lgan hududlarda (ayniqsa, chekka qishloq maktablarida) zamonaviy texnologiyalarni to'liq tatbiq etish imkoni cheklangan. Darslarda kompyuter, proyektor yoki internet tarmog'i mavjud emasligi natijasida interfaol va multimediya yondashuvlari qo'llanilmayapti.

Shu bilan birga, barcha pedagoglar zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash bo'yicha teng darajada tayyor emas. Ayrim o'qituvchilarning kompyuter savodxonligi pastligi, raqamli platformalar bilan ishlashda qiynalayotgani kuzatilgan.

Ba'zi hollarda, metodik ta'minot yetarli emasligi sababli pedagoglar interfaol metodlarni amaliyotda to'g'ri qo'llashda noaniqliklarga duch kelishmoqda.

Shu boisdan, zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga samarali joriy etish uchun nafaqat texnik vositalar bilan ta'minot, balki o'qituvchilarni muntazam malaka oshirish, ularga uslubiy ko'mak berish va amaliy mashg'ulotlar tashkil etish muhim hisoblanadi.

XULOSA (CONCLUSION)

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar — bu zamonaviy jamiyatda sifatli ta'lim berishning ajralmas qismidir. Interfaol, raqamli va innovatsion metodlar orqali o'quv

jarayoni faollashadi, o'quvchi markazga chiqadi. Kelgusida ta'lim sifatini oshirish uchun:

O'qituvchilar malakasini oshirish bo'yicha maxsus kurslar tashkil etish;

Texnik infratuzilmani mustahkamlash;

O'quvchilar uchun interfaol darsliklar va resurslar bazasini kengaytirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI (References)

1. Booth, T., & Ainscow, M. (2002). The Index for Inclusion: Developing Learning and Participation in Schools. Centre for Studies on Inclusive Education.
2. Florian, L., & Rouse, M. (2009). The Inclusive Classroom: A Resource Book for Teachers. Routledge.
3. Mittler, P. (2000). Inclusive Education: Contexts, Values and Policies. Routledge.
4. OECD. (2020). Education at a Glance 2020: OECD Indicators. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/69096873-en>
5. UNESCO. (2021). Reimagining our futures together: A new social contract for education. Paris: UNESCO Publishing.
6. UNESCO. (2020). Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and education: All means all. Paris: UNESCO Publishing.
7. UNICEF. (2020). COVID-19: Are children able to continue learning during school closures? UNICEF Data. <https://data.unicef.org/resources/remote-learning-reachability-factsheet/>
8. UNICEF. (2022). Transforming Education with Technology: A Roadmap for the Future. UNICEF Office of Innovation.
9. O'zbekiston Respublikasi Xalq Ta'limi Vazirligi. (2022). Umumta'lim maktablarida AKTdan foydalanish holati bo'yicha hisobot. Toshkent.
10. Ibadullayeva, S. N., & Qodirova, F. (2021). Ta'lim klasteri sharoitida erta inklyuziyaga erishish — kochlear implantli bolalar ijtimoiylashuvining eng optimal omili. Yangi O'zbekistonda xalq ta'limi xodimlarini malakasini oshirishda zamonaviy yondashuvlar, 1(1), 55–65.